

خلاصه گزارش

د افغانستان برشنا شرکت، یک شرکت دولتی بوده که طبق قانون شرکت‌های سهامی و محدودالمسئولیت تأسیس شده است و همه اسهام آن مربوط دولت جمهوری اسلامی افغانستان است. د افغانستان برشنا شرکت، به تاریخ 15 ثور 1387 تأسیس و جاگزین «د افغانستان برشنا موسسه» شده است.

کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه علیه فساد اداری، د افغانستان برشنا شرکت را مورد بررسی همه‌جانبه قرار داده است. در انجام این بررسی، کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی با کارمندان د افغانستان برشنا شرکت، مشترکین، مسؤولان وزارت انرژی و آب و اداره ملی تدارکات، مصاحبه‌هایی را انجام داده است. علاوه بر آن، بازدید ساحوی از 6 ولایت، شامل ولایت‌های بلخ، ننگرهار، کندهار، هرات، بامیان و پروان نیز به عمل آمده است. مهم‌تر از همه، کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی، مصاحبه‌های مستقیم را با 292 تن از مشترکین این شرکت انجام داده است.

بر اساس یافته‌های این ارزیابی، 64 درصد مصاحبه‌شوندگان به این باور بودند که توزیع برق شفاف نیست؛ 76 درصد آن‌ها اظهار داشتند که روند بل برق دقیق نبوده و به وقت و زمانش انجام نمی‌پذیرد؛ 81 درصد گفتند که تعرفه‌ها عادلانه نیست و 82 درصد گفتند که پرچاوی برق از جانب شرکت برشنا طبق پلان صورت نمی‌گیرد. یافته‌های این ارزیابی بر اصلاحات گسترده در شرکت برشنا تأکید می‌ورزد.

این ارزیابی ساحات زیر را تحت پوشش قرار داده است: ساختار حقوقی، مدیریت شرکت، ساختار تشکیلاتی، سیستم مدیریت منابع بشری، سیستم مدیریت وجوه تمویل کنندگان، میکانیزم سمع شکایات، پروسه توزیع برق، نظارت داخلی و بیرونی و پالیسی مبارزه با فساد شرکت برشنا.

یافته‌های عمده

در ساختار حقوقی شرکت برشنا دو مشکل وجود دارد. نخست این که با قانون تنظیم خدمات انرژی برق در تضاد است. در این قانون چنین تصریح شده است که همه اشخاص حقوقی و یا حقیقی که برق را تولید، توريد و یا توزیع می‌کند باید جوازی هم‌چون فعالیت‌ها را داشته باشند. در این مورد باید یادآور گردید که شرکت برشنا هیچ نوع جواز این فعالیت‌ها را ندارد. در عین وقت، قانون مذکور تصریح می‌کند که این صلاحیت دولت افغانستان است که تعرفه‌ها را منظور کند. حال آن که طبق پالیسی فروش برق و دیگر خدمات شرکت برشنا، هیأت مدیره صلاحیت دارد تا تعرفه‌ها را منظور کند.

مدیریت شرکت نیز مشکل دارد. چنان که عین افراد در مجمع سهام‌داران و هیأت مدیره شرکت برشنا عضو می‌باشند که این به طور واضح یک تضاد منافع به شمار می‌رود. در کنار آن، یافته‌های کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی نشان می‌دهند که شرکت برشنا یک سیستم ثبت دارایی‌های ثابت را ندارد که این خود زمینه را برای غصب دارایی‌های ثابت شرکت برشنا توسط افراد زورمند فراهم

ساخته است. به گونه مثال، افراد زومند در حدود 355126 متر مربع زمین، 94 باب دکان و یک ساختمان این شرکت را غصب کرده‌اند.

شرکت برشنا 5. 12 میلیارد افغانی را از تمویل کنندگان دریافت کرده است که در ورقة بیلانسی به شکل دارایی‌ها نشان داده شده است. تمویل کنندگان، اما ادعا می‌کنند که آن‌ها مبلغ 4 میلیارد دالر را که مساوی به 220 میلیارد افغانی می‌شود به سکتور انرژی در افغانستان مساعدت کرده است. این بدین معنا است که میلیاردها افغانی در این بین لادرک است.

در خصوص توزیع برق، بعضی از تاجران که کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی با آن‌ها مصاحبه کردند، گفتند که آن‌ها به خاطر دریافت میتر سه فاز، تا 40 هزار دالر رشوت پرداخته‌اند. در پهلوی آن، اخذ صرفیه برق حرارتی از مشترکینی که برق آبی استفاده می‌کنند یک معضل دیگر است که در این گزارش بدان پرداخته شده است. در کنار آن، مواردی وجود دارند که شرکت‌های تجاری از قیمت پایین صرفیه برق محلات مسکونی استفاده می‌کنند.

در خصوص میکانیزم سمع شکایات شرکت برشنا نیز مشکلاتی وجود داشته است. چنان‌که، شرکت برشنا ریکارد تعداد شکایاتی که به صندوق‌های شکایات این شرکت رسیده‌اند را ندارد. در عین زمان، این شرکت ریکارد رسیدگی به این شکایات را نیز ندارد. علاوه بر این، در سیستم و دیتابیس میکانیزم شکایات، تفصیلات کسانی که شکایات را ذریعه شماره تلفن 144 اظهار کرده‌اند، درست نمی‌باشند. شرکت برشنا ادعا دارد که آن‌ها به این شکایات رسیدگی کرده‌اند، در حالی که مشترکین این ادعای شرکت برشنا را رد می‌کنند.

سفارش‌های کلیدی

سفارش کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی را می‌توان به سه کتگوری تقسیم کرد: الف) سفارش‌های حقوقی؛ ب) سفارش‌های نهادی؛ ج) سفارش‌هایی که هدف آن‌ها حل مشکلات خدماتی‌اند. سفارش‌های کلیدی قرار ذیل‌اند:

- تعدیل اساس‌نامه و سایر اسناد تقنینی شرکت برشنا در مطابقت به «قانون تنظیم خدمات انرژی»؛
- وضع و تصویب یک قانون جداگانه برای شرکت‌های دولتی؛
- تفکیک و جداسازی اعضای مجمع سهام‌داران و هیأت مدیره شرکت برشنا از هم‌دیگر؛
- تعریف و گنجانیدن معیارهای تعریف‌شده برای انتخاب هیأت مدیره و هیأت نظار در قانون شرکت‌های سهامی و محدودالمسؤولیت؛
- تعدیل فقره 2 ماده 16 لایحه شرکت برشنا به منظور جلوگیری از مداخله رییس عمومی (رییس اجرایی) در امور تفتیش داخلی شرکت؛
- انجام یک ارزیابی و مطالعه در خصوص خانه/منزل‌هایی که میترهای اضافی دارند؛
- بازنگری تشکیل نهادی شرکت برشنا در مطابقت به وظایف و مکلفیت‌های این شرکت؛

- ایجاد یک نهاد نظارتی به منظور تفتیش شرکت‌های دولتی؛
- تعریف شرایط و معیارها برای تمام بست‌های دیپارتمنت تفتیش داخلی و ارزیابی کارمندان کنونی در مطابقت به آن؛
- راه‌اندازی یک ارزیابی همه‌جانبه خطرات و طرح و تدوین پلان تفتیش مطابق جدول جدید خطرات؛
- طرح و تدوین پالیسی مبارزه علیه فساد اداری و یک استراتژی طولی‌مدت مبارزه با فساد اداری؛
- جای‌گزین ساختن میترهای انالوگ به میترهای دیجیتال؛
- جلوگیری از کمیشن‌کاری در پروسه توزیع برق توسط شرکت برشنا؛
- راه‌اندازی یک ارزیابی به منظور تشخیص خانه‌هایی که اضافه‌تر از یک میتر دارند (قطع برق و مجازات این افراد)؛
- تدوین و تطبیق یک پلان جامع به منظور جلوگیری و کاهش ضایعات برق توسط شرکت برشنا؛
- راه‌اندازی کمپاین‌های آگاهی‌دهی پیرامون میکانیزم‌های درج شکایات از طریق شماره 144؛

قدم بعدی

در خصوص تطبیق سفارش‌ها این را باید تذکر داد که تنها داشتن عزم سیاسی از جانب شرکت برشنا کافی نیست. بعضی از سفارش‌ها مستلزم همکاری و سهم‌گیری نهادهای بیرونی نیز است. به همین خاطر، سفارش‌ها باید با تشریک مساعی همه نهادهای ذی‌دخل تطبیق گردند. مرجع اصلی تطبیق سفارش‌ها شرکت برشنا است، چون همه سفارش‌ها نخست به این شرکت ارتباط می‌گیرد.

سکتور انرژی نه تنها برای مردم افغانستان بلکه برای تجار و سرمایه‌گذاران، از اهمیت بالایی برخوردار است. تجار و سرمایه‌گذاران، محرکین اساسی انکشاف اقتصادی‌اند. به همین خاطر، مدیریت مناسب و ریفورم این سکتور، برای انکشاف افغانستان خیلی مهم است.